

ВИДАТНИЙ МОРСЬКИЙ ГЕОЛОГ ВОЛОДИМИР ОЛЕКСАНДРОВИЧ ЄМЕЛЬЯНОВ
(ДО 70-Ї РІЧНИЦІ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

PROMINENT MARINE GEOLOGIST VOLODYMYR OLEKSANDROVYCH IEMELIANOV
(TO THE 70TH ANNIVERSARY OF HIS BIRTH)

С. Г. Половка¹, М. І. Федючка¹, О. В. Іщук¹, С. М. Довбиш², О. А. Половка¹
Serhij G. Polovka, Mykola I. Fedyuchka, Oksana V. Ischuk, Sergii M. Dovbysh, Olena A. Polovka

¹Aquaculture and Natural Sciences Zhytomyr National Agroecological University, 7 Old Boulevard Str., Zhytomyr, Ukraine, 10002

²Researcher at the Department of Modern Marine Sedimentogenesis, Institute of Geological Sciences, NAS of Ukraine, 55-b O. Honchara Str., Kyiv, Ukraine, 01601 (dovbysh@ukr.net)

Одним із визначних діячів наукового-освітнього простору в Україні є Володимир Олександрович Ємельянов. Вивчення спадщини цього дослідника природи дозволить поповнити джерельний запас наших знань про галузеву наукову думку кінця ХХ — початку ХХІ ст. і глибше дослідити окремі проблеми української науки про дно Світового океану, а також про діяльність вченого як організатора розбудови геології океанів і морів в Україні. Персоналізація української морської геології уможливіє визначення етапів подальшого розвитку наукових напрямів, надає історії вітчизняної науки та освіти портретної конкретики. Матеріал статті вміщує біографічні відомості з життя та науково-організаційної діяльності д-ра геол.-мін. наук, чл.-кор. НАН України В. О. Ємельянова. Значну увагу приділено його експедиційній діяльності в різні частини акваторії Світового океану та напрацюванням у галузі морських геологічних досліджень. Огляд науково-організаційної творчості вченого свідчить про те, що Володимир Олександрович гідно представляє науку про океан нашої держави на світовій арені. Така його діяльність за напрямками «морська гідрогеологія», «морська інженерна геологія» та «морська геоекологія» дає підставу вважати, що він посідає чільне місце серед провідних фахівців у галузі геології океанів і морів в Україні та за її межами.

Ключові слова: морська гідрогеологія; морська інженерна геологія; геологія океанів і морів; морська геоекологія; Ємельянов В. О.; Світовий океан.

V. O. Iemelianov in 1972 graduates from the I. I. Mechnikov Odesa State University (OSU) specializes in geological surveying and exploration for mineral resources and qualifies as an engineer-geologist, specializing in marine geology. Volodymyr Oleksandrovich started his work activity in 1972 in the department of hydrogeological problems of the Institute of Hydrological Sciences of the USSR, where he investigated the issues of modern marine sedimentogenesis, shelf geomorphology and physical and mechanical properties of seafloor and oceans sediments. Studying in graduate school (1972–1975) draws attention to the physical and mechanical properties of bottom formations, their hydrophilicity, the distribution of trace elements in the solid phase and pore solutions, the influence of pore solutions on the physical and mechanical properties of rocks. These developments were presented in his dissertation of the candidate level on the theme «Water-physical properties of deep-sea sediments of the Black Sea» (I. I. Mechnikov OSU, 1977), and holds a PhD in geological and mineralogical sciences. In 1981 he became a laureate of the NAS of Ukraine Prize for young scientists and students of higher educational establishments for the best scientific works, according to the monograph «Physico-mechanical properties of the Black Sea sediments», where V. O. Iemelianov is a co-author. From 1983 to 1985 Volodymyr Oleksandrovych — Head of the Group of Research on Bottom Sediments and Geomorphology of the Bottom at the Scientific Research Oceanological Center of the USSR Academy of Sciences in Guinea. The material collected on the Guinea shelf is, after elaboration, set out in another collective monograph «The Tropical Atlantic. Guinea Region» (1988). In the Karadah Division O. O. Kovalevsky InBSS of the Academy of Sciences of the Academy of Sciences of Ukraine (Autonomous Republic of Crimea, Kurortne village), where he holds the position of Head of the Department of Environmental Research and Conservation (from 1986 to 1988), V. O. Iemelianov begins to develop a new scientific direction in marine geology — marine geoeology. 1988 Volodymyr Oleksandrovych enrolled in doctoral studies at IGNA Academy of Sciences of the Ukrainian SSR, and in May 1994 in his native OSU named after I. I. Mechnikov defends his dissertation for the degree of Doctor of Geological-Mineralogical Sciences on the theme «Theoretical and methodological bases of studying of sediments of oceans and seas as geo-ecological systems». The very title of this work indicates that by the time of his defense as a doctoral dissertation, V. O. Iemelianov formed from his developing ideas of A. E. Babinets school a sophisticated methodology for studying the sediments of seas and oceans. From 1992 to 1996 V. O. Iemelianov worked as a senior researcher at the department of modern marine sedimentogenesis of the Institute of Mathematics and Mathematics of NASU. In 1996 he was appointed Deputy Director for Scientific Work of Karadah

Цитування: Половка С. Г., Федючка М. І., Іщук О. В., Довбиш С. М., Половка О. А. Видатний морський геолог Володимир Олександрович Ємельянов (до 70-ї річниці з дня народження). Збірник наукових праць Інституту геологічних наук НАН України. 2020. Том 13. С. 122–128. <https://doi.org/10.30836/igs.2522-9753.2020.212545>

Citation: Polovka S. G., Fedyuchka M. I., Ischuk O. V., Dovbysh S. M., Polovka O. A., 2020. Prominent marine geologist Volodymyr Oleksandrovych Iemelianov (to the 70th Anniversary of his birth). Collection of scientific works of the Institute of Geological Sciences NAS of Ukraine, Vol. 13. Pp. 122–128. <https://doi.org/10.30836/igs.2522-9753.2020.212545>

Division of O. O. Kovalevsky InBSS NASU. After reorganizing this institution in 1997 at the Karadah Nature Reserve of NASU, from 1997 to 1998 he holds the position of director. For many years, V. O. Lemelianov scientific activity is aimed at studying a wide range of marine geology issues. The scientist brings his own results of scientific researches in this aspect to the scientific community in numerous articles, which resulted in further monographic works: «Fundamentals of marine geoecology» (2003); «Geoecology of the Black Sea shelf of Ukraine» (2004) and others. Since 2001 V. O. Lemelianov has been a scientific secretary of the section of the President's Award for Young Scientists of NAS of Ukraine and a member of two Specialized Councils for the protection of PhD and doctoral theses and is a member of a number of editorial boards of scientific publications. In 2015, Volodymyr Oleksandrovych was elected Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine with a degree in marine geology, and in 2017, he was appointed the head of the State Scientific Organization «Department of Marine Geology and Sedimentary» ore formation (later this institution was renamed «Center for Marine Geology, Center for Marine Geology») geoecology and sedimentation of NAS of Ukraine where it is still operating. In the period 1995–2002 V. O. Lemelianov is a scientific supervisor and responsible executor of a number of budgetary and economic research topics in ecological, geological and ecological topics. V. O. Lemelianov's scientific work comprises more than 115 scientific works, mainly in the field of marine geology, as well as ecology and nature conservation, including 4 monographs. His contribution to the development of marine geology is highly appreciated by a number of state awards (2005, 2006 and 2014). A review of the scientifically-organizational creativity of the scientist shows that Volodymyr Oleksandrovych Lemelianov is quite worthy to represent the science of the ocean of our country on the world stage. His activities in the areas of marine hydrogeology and marine engineering geology and marine geoecology suggest that he has a prominent position among leading experts in the field of oceans and seas in Ukraine and beyond. *Keywords:* marine hydrogeology; marine engineering geology; geology of oceans and seas; marine geoecology; V. Lemelianov; World Ocean.

ВСТУП

Володимир Олександрович Ємельянов – добре відомий в Україні дослідник, якому заслужену славу принесли його наукові напрацювання в галузі геології океанів і морів у різних частинах акваторії Світового океану. Наукова діяльність В. О. Ємельянова неодноразово висвітлювалась у ЗМІ та різних наукових виданнях (Половка, 2007, 2010 та ін.). В цій статті ставиться завдання на історичному зрізі біобібліографічних віх Володимира Олександровича Ємельянова простежити його внесок у становлення та розвиток декількох напрямів у галузі геології океанів і морів в АН УРСР (НАН України).

Володимир Олександрович Ємельянов (фото) – знаний в Україні морський геолог та еколог, д-р геол.-мін. наук, чл.-кор. НАН України, учень д-ра геол.-мін. наук, проф. О. Ю. Митропольського.

ОСНОВНІ БІОГРАФІЧНІ ВІХИ ТА НАПРЯМКИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В. О. Ємельянов народився 8 грудня 1949 р. у м. Львів. У 1956 р. його родина переїздить до м. Одеса, де він в 1967 р. закінчує середню школу. В цьому ж році він поступає на геолого-географічний факультет Одеського державного університету імені І. І. Мечникова (нині Одеський національний університет (ОНУ) імені І. І. Мечникова), який у 1972 р. закінчує за спеціальністю «геологічна зйомка та пошуки родовищ корисних копалин» і отримує кваліфікацію «інженер-геолог» за спеціальністю «морська геологія».

Трудову діяльність Володимир Олександрович розпочав у 1972 р. у відділі гідрогеологічних

Володимир Олександрович Ємельянов

проблем (завідувач відділом – чл.-кор. АН УРСР А. Є. Бабинець) Інституту геологічних наук (ІГН) АН УРСР, де займався дослідженням різноманітних питань сучасного морського седиментогенезу, геоморфології шельфу та фізико-механічних властивостей донних осадків морів і океанів.

Під час навчання в аспірантурі (1972–1975 рр.) у відділі гідрогеологічних проблем ІГН АН УРСР Володимир Олександрович Ємельянов реалізує одну з ідей А. Є. Бабинця, який, досліджуючи порові розчини (мулові води) донних відкладів Світового океану, звертає увагу на фізико-механічні властивості цих утворень, їх гідрофільність, розподіл мікроелементів у твердій фазі та порових розчинах, вплив порових розчинів на фізико-механічні властивості гірських порід. Ці

наукові напрацювання були представлені в дисертаційній роботі В. О. Ємельянова кандидатського рівня на тему «Водно-фізичні властивості глибоководних осадків Чорного моря», яку він захищає в лютому 1977 р. в альма-матері — Одеському державному університеті імені І. І. Мечникова та здобуває науковий ступінь кандидата геолого-мінералогічних наук. Після захисту вчений обіймає посаду молодшого наукового співробітника у відділі гідрогеологічних проблем ІГН АН УРСР, на якій працює по 1979 р. включно.

З використанням розробленої ним у дисертації методології він приступив до вирішення нових проблем морської геології. Залишаючись сумісником у своєму відділі, Володимир Олександрович переводиться в 1980 р. до апарату Президії АН УРСР на посаду наукового співробітника-консультанта, на якій працює до 1983 р. і продовжує займатися вивченням фізико-механічних властивостей донних відкладів дна Світового океану.

У монографії «*Физико-механические свойства донных осадков Черного моря*» (1981 р.), яка побачила світ у видавництві «Наукова думка», він у співавторстві з А. Є. Бабинцем і О. Ю. Митропольським узагальнює матеріали інженерно-геологічних досліджень. Висвітлює результати вивчення фізико-механічних властивостей, складу твердої фази і порових розчинів донних осадків шельфу, континентального схилу та глибоководної улоговини Чорного моря. В цій науковій праці розглянуто закономірності формування фізико-механічних властивостей різних типів чорноморських осадків, кореляційна залежність між складом і властивостями донних відкладів, побудовано схеми розподілу фізичних властивостей сучасних осадків Чорного моря. Наведено дані про склад і фізико-механічні властивості осадків та осадочних порід, вперше розкритих глибокими свердловинами, які пробурено під час спільної американо-радянської експедиції на буровому судні «Гломар Челленджер» (1975 р.). Розглянуто методи дослідження фізико-механічних властивостей донних осадків, зроблено рекомендації щодо подальшого їх удосконалення та застосування (Бабинец, 1981). За цю наукову працю В. О. Ємельянов у 1981 р. стає лауреатом Премії НАН України для молодих учених і студентів вищих навчальних закладів за кращі наукові роботи.

З 1983 по 1985 р. Володимир Олександрович — керівник групи досліджень донних осадків та геоморфології дна у Науково-дослідному океаноло-

гічному центрі АН УРСР у Гвінейській Республіці (НДЦ «Рогбане», м. Конакрі). Після повернення з цієї країни В. О. Ємельянов продовжує працювати в апараті Президії АН УРСР на посаді наукового співробітника-консультанта. Одночасно займається обробкою матеріалів, які були зібрані на шельфі Гвінеї. Опрацьовані дані знайшли відображення в монографічній роботі «*Тропическая Атлантика. Регион Гвинеи*», що вийшла у видавництві «Наукова думка» (1988 р.), співавтором якої є В. О. Ємельянов. Дана наукова праця присвячена основним результатам комплексного дослідження Тропічної зони Атлантичного океану, що прилягає до узбережжя Гвінейської Республіки. Ця монографія складається з чотирьох частин, в яких розглянуті атмосферні процеси і взаємодія океану та атмосфери, питання гідрології і гідрохімії прибережних вод Гвінеї, результати вивчення екосистеми гвінейського шельфу, матеріали по геології і геофізиці материкової окраїни Гвінеї. Геолого-геофізичні дослідження гравітаційного і геомагнітного полів, фізико-механічна характеристика донних відкладів і реконструкція геохімічних процесів формування донних осадків регіону проводилися з метою створення моделі глибинної будови земної кори, вирішення інженерно-геологічних завдань та пошуку корисних копалин. Під час цих робіт у морі було виявлено сучасний фосфатогенеруючий процес в зоні апвелінгу та викопні палеогенові фосфоритові конкреції. Монографічна робота «*Тропическая Атлантика. Регион Гвинеи*» увібрала інтереси різних наукових шкіл про акваторію Світового океану, зокрема геологічних — А. Є. Бабинця, Є. Ф. Шнюкова та ін. (Половка, 2010; Тропическая..., 1988).

Наступний етап життєвого шляху Володимира Олександровича пов'язаний із Карадазьким відділенням Інституту біології південних морів імені О. О. Ковалевського АН України (АР Крим, с. Курортне), де він обіймає посаду завідуючого відділом екологічних досліджень і заповідної справи (з 1986 по 1988 р.) та продовжує реалізувати ідеї, які були закладені науковою школою А. Є. Бабинця. Тут він «з головою поринає» в екологічні проблеми людства. В. О. Ємельянов усвідомлює, що ці проблеми поширюються також на акваторію Світового океану. Він разом з однодумцями розпочинає розвивати новий науковий напрям у морській геології — морську геоєкологію. Наукові напрацювання за цим новим напрямом у геології океанів і морів Володимир Олександрович доводить до наукової спільноти у низці різних

публікацій, серед яких такі: «Прибрежные экосистемы восточной части ЮБК и влияние на них антропогенного воздействия» (1988 р.), «Природа Карадага» (1989 р.), «Морська геоекосистема та її місце в організації біосфери» (1990 р.), «Роль некоторых бентосных организмов в геоекосистеме шельфа западной части Черного моря» (1990 р.), «Практическая экология морских регионов. Черное море» (1990 р.) та ін. Вони не втратили своєї актуальності і нині (Половка, 2007, 2010).

Накопичивши значний об'єм фактичного матеріалу та усвідомлюючи значущість подальшого глибинного вивчення питань морської геоекології, В. О. Ємельянов у 1988 р. поступає до докторантури в ІГН АН УРСР (науковий консультант — доктор геол.-мін. наук, проф. О. Ю. Митропольський). Тут він навчається по 1991 р., а у травні 1994 р. в Одеському державному університеті імені І. І. Мечникова захищає дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора геолого-мінералогічних наук на тему «Теоретичні та методологічні основи вивчення донних відкладів океанів і морів як геоекологічних систем». Сама назва цієї роботи свідчить про те, що до моменту захисту в якості докторської дисертації В. О. Ємельянов сформував із розвиваючих ним ідей школи А. Є. Бабинця чітку методологію вивчення донних осадків морів і океанів (Половка, 2007).

З 1992 по 1996 р. Володимир Олександрович Ємельянов працює старшим науковим співробітником відділу сучасного морського седиментогенезу ІГН НАН України. В 1996 р. переходить на посаду заступника директора з наукової роботи Карадазької філії Інституту біології південних морів імені О. О. Ковалевського НАН України. Після реорганізації цієї установи в 1997 р. у Карадазький природний заповідник НАН України у 1997–1998 рр. обіймає посаду директора.

Упродовж багатьох років наукова діяльність В. О. Ємельянова спрямована на вивчення широкого кола питань морської геології. Особливу увагу він приділяє дослідженню закономірностей формування різноманітних властивостей донних відкладів океанів і морів та їх розповсюдженню. З 1991 р. наукові інтереси вченого стосуються розробки теорії та методології морської екологічної геології — нового наукового напрямку морської геології, одним із засновників якого він є. Власні результати наукових досліджень у цьому аспекті Володимир Олександрович доводить до наукової громадськості у численних статтях, які в подальшо-

му висвітилися в монографічній роботі «Основы морской геоекологии», яка вийшла у видавництві «Наукова думка» (2003 р.). В цій науковій праці подано розробку теоретико-методологічних засад нового наукового напрямку — морської геоекології. Також розглянуто концептуальні підходи до вивчення донних відкладів морів та океанів як морських геоекологічних систем (МГЕС). В. О. Ємельянов запропонував і обґрунтував систему понять, яка охоплює не тільки ідеологію та спрямованість морських геоекологічних досліджень, а й матеріальну складову. На прикладі досліджень МГЕС донних відкладів Чорного моря та гвінейського сектору Тропічної Атлантики Володимир Олександрович показав, що теоретико-методологічною основою морської геоекології є вчення про місце МГЕС у структурі біосфери та екосфери (Ємельянов, 2003; Половка, 2007, 2010).

З 1998 р. В. О. Ємельянов обіймає посаду головного наукового співробітника відділу сучасного морського седиментогенезу ІГН НАН України. З 2002 р. він за сумісництвом працює першим заступником Головного вченого секретаря НАН України, виконуючи значний обсяг науково-організаційної роботи. Одним із наукових напрацювань вченого на початку XXI ст. є його монографія «Геоекология черноморского шельфа Украины» (2004 р.), яка побачила світ у видавництві «Академперіодика», де на засадах викладених концепцій, підходів і понять морської геоекології, а також методів і узагальнення отриманого фактичного матеріалу висвітлено умови формування, компонентну структуру, екологічний стан МГЕС донних відкладів чорноморського шельфу України як підсистеми екологічної системи Чорного моря. Розглянуто сучасний стан і причини порушень, антропогенні зміни компонентної підсистеми МГЕС, дано рекомендації щодо її охорони та захисту. Запропоновано схему районування геоекосистеми регіону, що розглядається (Ємельянов, 2004; Половка, 2007, 2010).

З 2001 р. В. О. Ємельянов вчений секретар секції премії Президента України для молодих вчених НАН України та член двох спеціалізованих рад із захисту кандидатських та докторських дисертацій — при Інституті геохімії навколишнього середовища НАН та МНС України та Інституті геологічних наук НАН України. Він член таких редколегій: науково-технічного журналу «Екологія довкілля та безпека життєдіяльності», Бюлетеня «Українського Антарктичного центру» та збірки наукових праць «Екологічна безпека прибережної

та шельфової зон та комплексне використання шельфу».

На початку березня 2015 р. Володимира Олександровича обрано членом-кореспондентом НАН України Відділення наук про Землю за спеціальністю «морська геологія».

У 2017 р. член-кор. НАН України В. О. Ємельянова призначають на посаду керівника Державної наукової установи «Відділення морської геології та осадового рудоутворення», де він працює і сьогодні. Постановою Президії НАН України від № 87 від 28.02.2018 р. дану установу перейменовують у «Центр проблем морської геології, геоecології та осадового рудоутворення НАН України». Цією ж постановою новоутворену організацію вважають правонаступницею попередньої.

Основним науковим напрямом «Центру проблем морської геології, геоecології та осадового рудоутворення НАН України» є проведення морських та геоecологічних досліджень, розробка і вдосконалення їх теоретико-методологічної та технічної бази, вивчення будови земної кори, процесів осадко- і рудоутворення, вплив МГЕС на стан і життєдіяльність суспільства, пошуки родовищ корисних компонентів із мінеральної сировини.

У такий спосіб Україна намагається «втриматися на плаву» в галузі дослідження Світового океану. На плечі Володимира Олександровича лягла нелегка задача — зберегти та примножити ці досягнення.

Науковий доробок В. О. Ємельянова складає понад 115 наукових праць, переважно у галузі морської геології, а також екології і заповідної справи, зокрема серед них чотири монографічні роботи (Половка, 2007, 2010).

Крім монографій, власні наукові результати вченого висвітлено в препринтах, де він є автором та співавтором: «*Физико-механические свойства глубоководных осадков Черного моря*» (В. О. Ємельянов, 1997 р.), «*Проблемы инженерной геологии и гидрогеологии черноморского шельфа УССР*» (Л. Г. Борейко, В. А. Ємельянов, Н. Н. Качанов и др., 1983 р.); «*Физико-механические свойства донных отложений тропической части Атлантического океана. Результаты II специализированной геолого-геофизической экспедиции XXVIII рейса НИС «Академик Вернадский», 30 декабря 1983 г. — 13 мая 1984 г.*» (С. А. Могильный, В. А. Ємельянов, 1985 р.); «*Геофизические*

поля, тектоническая структура и современное осадконакопление континентальной окраины Гвинеи (западная Африка)» (С. В. Карабович, В. А. Ємельянов, И. М. Логвинов и др., 1986 р.); «*Теоретические и методологические вопросы изучения морских геосистем*» (В. А. Ємельянов, А. Ю. Митропольский, С. А. Мороз, 1993 р.); «*Морские гидрогеологические исследования. Постановка, результаты и перспективы*» (А. Ю. Митропольский, И. М. Байсарович, В. А. Ємельянов и др., 1993 р.), а також у статтях і тезах (Половка, 2007, 2010).

Упродовж 1995–2002 рр. В. О. Ємельянов — науковий керівник і відповідальний виконавець низки бюджетних та госпдогвірних науководослідних тем із еколого-геологічної та екологічної тематики. Зокрема, з 1997 по 2000 р. він науковий керівник конкурсної теми Фонду фундаментальних досліджень Міннауки України «Розробка концепції та методології досліджень ролі антропогенних утворень у формуванні та функціонуванні морських геосистем в зоні стику «море — суша». Володимир Олександрович — співавтор та один із відповідальних виконавців робіт за двосторонньою міжнародною програмою в рамках Угоди про науково-технічне співробітництво між Російською Федерацією та Україною (1996–2006 рр.) «Геоecологія стику «суша — море».

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи наукові здобутки В. О. Ємельянова варто наголосити, що за його участі було уточнено уявлення про закономірності формування та розповсюдження різноманітних літогенетичних типів донних відкладів у Чорному морі, окремих районах Світового океану, зокрема гвінейському секторі Атлантичного океану, Індійського та Тихого океанів. Вперше ним побудовано картосхеми розподілу верхнього шару донних відкладів Чорного моря і гвінейського сектору Атлантичного океану за їх водно-фізичними та фізико-механічними властивостями (Половка, 2007), на чому в свій час ставив акценти засновник наукової геологічної школи у галузі геології океанів і морів чл.-кор. АН УРСР А. Є. Бабинець (Половка, 2010). В подальшому наукові напрацювання учнів цієї школи, зокрема Володимира Олександровича, відбилися у роботах методичного плану з вдосконалення усталених методик — «Методика визначення липкості океанічних мулів в експедиційних умовах» (Г. О. Білявський, 1980 р.), «Методика експрес-аналітичних досліджень хімічного скла-

ду та фізико-механічних властивостей в морських спеціалізованих геологічних експедиціях» (Т.А. Шостак, В.О. Люстерник, 1988 р.), а також у роботах з інженерної діяльності людини (прокладання трубопроводів, кабелів зв'язку, закладання свердловин і т.п.) в акваторії Світового океану і педагогічній діяльності В.О. Ємельянова. Ним підготовлено трьох кандидатів геолого-мінералогічних, геологічних наук: громадянин Гвінейської Республіки Набі Лай Мусса Сакко, який захистив кандидатську дисертацію в 1992 р. у спецраді Одеського держуніверситету імені І.І. Мечникова; Лариса Анатоліївна Прохорова (2013 р.) та Анна Олексіївна Нікітіна (2015 р.) – спецрада Інституту геологічних наук НАН України за спеціальністю 04.00.10 – «геологія океанів і морів». Поєднуючи морську геологію та екологію, Володимир Олександрович Ємельянов не змінив своє наукове кредо (Половка, 2010).

Науковий доробок В.О. Ємельянова в розвиток морської геології та геоєкології високо оцінений державою. У 2005 р. вчений отримав вищу ака-

демичну нагороду – став лауреатом Премії імені В.І. Вернадського НАН України за монографію «*Основи морської геоєкології*». Згодом Володимир Олександрович у складі авторського колективу (чл.-кор. НАН України Е.Я. Жовинський, доктори наук І.В. Кураєва, А.І. Самчук, В.В. Долін, І.Л. Комов, В.О. Ємельянов, кандидати наук О.О. Орлов та І.Ф. Шраменко) за наукову роботу «*Геохімія техногенезу: токсичні елементи в навколишньому природному середовищі України*» отримує Державну премію в галузі науки і техніки за 2006 р., а в 2014 р. стає лауреатом Премії імені П.А. Тутковського (Половка, 2007, 2010).

Огляд науково-організаційної творчості вченого свідчить про те, що Володимир Олександрович Ємельянов гідно представляє науку про океан нашої держави на світовій арені. Така його діяльність за напрямками «морська гідрогеологія», «морська інженерна геологія» та «морська геоєкологія» дає підставу вважати, що він посідає чільне місце серед провідних фахівців у галузі геології океанів і морів в Україні та за її межами.

REFERENCES

Emelyanov, V. A., Mitropolsky, A. Yu., Nasedkin E. I., 2004. Geocology of the Black Sea shelf of Ukraine. [Geoekologiya chernomorskogo shelfa Ukrainy]. Kyiv, Akadempriodika, 296 p. (In Russian).

Emelyanov, V. A., 2003. Basics of Marine geocology. Theoretical and methodological aspects [Osnovy morskoi geoekologii. Teoretiko-metodologicheskie aspekty]. Kiev: Naukova Dumka, 238 p. (In Russian).

Polovka S. G., 2007. One hundred marine geologists of Ukraine. Kyiv – Uman': Vizavi, 261 p. (In Ukrainian).

Polovka S. G., 2010. The school of A. E. Babinets in action (commemorating the 60th birthday of V. A. Emelyanov). Geology and Minerals of the World Ocean, № 2 (20). Pp. 85–91. (In Ukrainian).

Bezborodov A. A., Emelyanov V. A., Zerneckij B. F. at all., 1988. Tropical Atlantic. Guinea region. Kiev: Naukova dumka, 412 p. (In Russian).

Babinets A. E., Emelyanov V. A., Mitropolskij A. Yu. 1981. Physico-mechanical properties of bottom sediments of the Black Sea. Kiev: Naukova Dumka, 203 p. (In Russian).

Manuscript received January 28, 2020;
revision accepted June 9, 2020.

Ємельянов В. А., Митропольский А. Ю., Наседкин Е. И. и др. Геоэкология черноморского шельфа Украины. Киев: Академперіодика, 2004. 296 с.

Ємельянов В. А. Основы морской геоэкологии: теоретико-методологические аспекты. Киев: Наук. думка, 2003. 238 с.

Половка С. Г. Сто морських геологів України. Київ – Умань: Візаві, 2007. 261 с.

Половка С. Г. Школа морської геології А. Є. Бабінця в дії (до 60-річчя В. О. Ємельянова). *Геологія і корисні копалини Мирового океана*. 2010. № 2 (20). С. 85–91.

Тропическая Атлантика. Регион Гвинеи. Безбородов А. А., Ємельянов В. А., Зернецкий Б. Ф. и др.; под ред. В. Н. Еремеева. Киев: Наук. думка, 1988. 412 с.

Бабинец А. Е., Ємельянов В. А., Митропольский А. Ю. Физико-механические свойства донных осадков Черного моря. Киев: Наук. думка, 1981. 203 с.

Житомирський національний агроекологічний
університет, Житомир, Україна
Інститут геологічних наук НАН України,
Київ, Україна

**ВЫДАЮЩИЙСЯ МОРСКОЙ ГЕОЛОГ ВЛАДИМИР АЛЕКСАНДРОВИЧ ЕМЕЛЬЯНОВ
(К 70-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ)**

С. Г. Половка¹, Н. И. Федючка¹, А. В. Ищук¹, С. Н. Довбыш², Е. А. Половка¹

Одним из выдающихся деятелей научно-образовательного пространства в Украине является Владимир Александрович Емельянов. Изучение наследия этого исследователя природы позволит пополнить базовый запас наших знаний об отраслевой научной мысли конца XX начала XXI в. и глубже исследовать отдельные проблемы украинской науки о дне Мирового океана, а также о деятельности ученого как организатора развития геологии океанов и морей в Украине. Персонализация украинской морской геологии делает возможным определение этапов дальнейшего развития научных направлений, придает истории отечественной науки и образования портретной конкретики. Материал статьи содержит биографические сведения из жизни и научно-организационной деятельности д-ра геол.-мин. наук, чл.-корр. НАН Украины В. А. Емельянова. Значительное внимание уделено его экспедиционной деятельности в разные части акватории Мирового океана и работам в области морских геологических исследований. Обзор научно-организационного творчества ученого свидетельствует о том, что Владимир Александрович достойно представляет науку об океане нашего государства на мировой арене. Такая его деятельность по направлениям «морская гидрогеология», «морская инженерная геология» и «морская геоэкология» дает основание считать, что он занимает значительное место среди ведущих специалистов в области геологии океанов и морей в Украине и за ее пределами.

Ключевые слова: морская гидрогеология; морская инженерная геология; геология океанов и морей; морская геоэкология; Емельянов В. А.; Мировой океан.